

LTS 90 osa 2

Liikuntatieteellinen Seura tuli ryminällä liikuntapolitiikan kentälle 1960-luvun lopulla. Pelinavaajalle oli tilaa ja tilausta.

LTS ALKOI VALMISTELLA 1960-luvun puolivälissä liikuntapoliittisia neuvottelupäiviä. Ajatusta kehittäjä muun muassa opetusministeriöön liikunta-asioiden esittelijäksi vuonna 1962 nimitetty **Heikki Klemola**, joka oli päässyt LTS:n jäseneksi neljä vuotta aiemmin. Lisäpontta antoivat vuonna 1965 järjestetyt kulttuuripoliittiset neuvottelupäivät.

Syyskuussa 1967 järjestetyt liikuntapoliittiset neuvottelupäivät kokosivat yhteen liikuntakulttuurin vaikuttajat. Miesvaltaisen osanottajajoukon seasta erottui muutama nainen. Päivät toivat liikunta-sanalla suomalaisten huulille. Lopuksi annettu julkilausuma on LTS:n laatimista kenties eniten suomalaiseseen yhteiskuntaan vaikuttanut. Kannanotto teki näkyväksi liikuntakulttuurin kolmijaon kilpaurheilun, kuntoiluun ja liikuntakasvatukseen.

Päivien järjestämistä helpotti oleellisesti ensimmäisen täysipäiväisen pääsihteerin palkkaaminen, johon OPM myönsi varat vuonna 1967. Tehtävässä aloitti 31-vuotias voimistelunopettaja **Joel Juppi**, joka pysyi seuran miehenä eläkevuosiinsa saakka. Keskustalainen Juppi tuli tunnetuksi pelimiehenä, joka panosti erityisesti yhteyksiin opetusministeriöön ja Jyväskylän yliopistoon.

Liikuntapoliittiset neuvottelupäivät palvelivat OPM:n tarpeita. Ministeriössä alkoi toimia vuonna 1966 Heikki Klemolan johtama urheilu- ja nuorisotoimisto (UNO). UNO otti Klemolan johdolla roolin liikuntapoliittisena keskustelijana ja linjanvetäjänä. LTS sopi kumppaniksi ja tarpeen tullessa työrukkaseksi.

LTS:n jäsenyys muuttui avoimeksi kaikille halukkaille vuoden 1967 sääntömuutoksella. Jäsenmäärä alkoi kasvaa ja oli 1970-luvun alussa noin 250. LTS perusti myös ala-osastoja, joita toimi muun muassa Jyväskylässä, Turussa ja lyhyen aikaa Vierumäelläkin. Jäsenmäärä kasvoi vauhdilla etenkin 1970-luvun puolivälillä alkaen ja oli vuonna 1982 jo yli 900.

Porvarit ja radikaalit

Osa nuoremasta liikuntatutkijapolvesta liittyi yhteiskuntaradikaalien rintamaan, mikä johti yhteenottoon perinnetietoisien jäsenistön osan kanssa. Ajan henkeen kuului *porvarillisen hegemonian* haastaminen. Radikaalien mielestä LTS:n ”250-päinen porvarillis-liberaalinen jäsenkunta” ei edustanut kaikkia kansalaisryhmiä. ”Liikuntatieteellinen Salaseura” ei muuttanut heidän mielestään riittävän nopeasti.

Seuran kuukausikokouksissa oli sähköinen tunnelma ja Stadionin palstoilla kipinöi. **Risto Telama** on muistellut, miten jyväskyläläiset ajoivat Helsinkiin kuukausikokouksiin – ja kokouksen päätyttyä takaisin. Väkeä oli paikalla 30–40 henkeä ja väittely kävi ajoittain kuumana.

Seura leimautui 1970-luvulla huippu-urheilun vihaajaksi, vaikka kyse oli pikemminkin kärkevästä arvostelusta. Koventuvan kilpailun kritiikki yhdisti poliittisesti eri tavoin ajatelleita yhteiskunta- ja käyttäytymistieteilijöitä.

Liikuntakulttuurista ja alan tiedepoliitikasta käytyihin keskusteluihin LTS syötti koko ajan uusia aiheita. Seura toi esiin erityisliikunnan tarpeet jo 1960-luvun lopulla, mikä

Otaniemessä vuonna 1967 pidetyt ensimmäiset liikuntapoliittiset neuvottelupäivät olivat taitekohta suomalaisessa liikuntakeskustelussa. Eturivissä (oik.) OPM:n kansliapäällikkö **Heikki Hosia**, OPM:n yleisen osaston päällikkö **Ragnar Meinander**, Valtion urheiluneuvoston puheenjohtaja **J. E. Niemi**, SVUL:n puheenjohtaja **Akseli Kaskela**, professori h. c. **Lauri Pihkala** ja fysiologian professori **Kaarlo Hartiala**. Toiselta rivillä näkyvät pääesikunnan liikuntakasvatustoimiston päällikkö **Kalevi Römpötti** ja OPM:n urheilu- ja nuorisotoimiston toimistopäällikkö **Heikki Klemola**. Vasemmassa reunassa on lääketieteen lisensiaatti **Ilkka Vuori**. Kuva: LTS:n arkisto

Tasavallan presidentti **Urho Kekkonen** sai Suomen liikunta- ja urheilukirjallisuus 1945–1967 -teoksen ensimmäisen kappaleen talvella 1971. Lähetystöön kuuluivat (vas.) **Sakari Laurila**, **Aarni Koskela**, bibliografian koonnut **Erkki Vaisto**, puheenjohtaja **Castor Lindqvist**, pääsihteeri **Joel Juppi** (Lindqvistin takana), **Kainu Mikkola** ja **Reijo Vartia**. Kuva: LTS:n arkisto

Kalle ja **Maija Könkkölä** (etualalla oikealla) osallistuivat erityisryhmien liikunnan arviointiseminaariin Hyvinkäällä huhtikuussa 1979. Kuva: Hannu Mikkola/LTS:n arkisto

johti kokeilutoiminnan käynnistämiseen vuonna 1976. Se kiinnitti huomiota mielenterveyden ja liikunnan yhteyksiin – tässä aihepiirissä on edetty paljon hitaammin kuin erityisliikunnassa. Suunnittelu oli pop 1960–1970-luvuilla myös LTS:n tilaisuuksissa. Vuonna 1971 seura osallistui vahvasti ensimmäisen liikuntatieteellisen tutkimuksen kehittämissuunnitelman laatimiseen.

Liikuntalaki ainakin tarvitaan

Ajan henki vaati laatimaan 1970-luvun alussa periaateohjelman. LTS julisti, että *”seuran tuli toiminnallaan pyrkiä edistämään ihmisten hyvinvointia ja sen mahdollisimman tasaista jakautumista. [...] Liikkuminen oli sisällytettävä ihmisen biologisiin perustarpeisiin.”*

Nuorisotyölaki tuli voimaan vuonna 1972, mikä havahdutti liikuntaväenkin hakemaan säädöspohjaista selkänöjää. LTS toimi aloitteentekijänä. Marraskuussa 1972 kuuksikokouksen aiheena oli liikuntalaki, jonka valmistelua osanottajat halusivat kiirehtiä. Seuran lähetystö vei julkilauseuman opetusministeri **Marjatta Väänä**nselle.

Hallinnon rattaat alkoivat pyöriä, kun liikuntalakikomitea ryhtyi valmistelemaan mietintöään vuonna 1976. **Paavo Pekkasen** johtama työ kesti kolme vuotta, sillä poliittisia intohimoja määritellä liikuntaa ja urheilua sekä julkisen vallan roolia riitti. Tuloksena oli edelleen järjestäytyneessä liikuntakulttuurissa vaikuttava kolmijako: valtio rahoittaa, kunnat mahdollistavat ja järjestöt liikuttavat.

Liikuntalaki tuli voimaan vuoden 1980 alussa. Lain toteuttamisen takasivat veikkausvoittovarat, joiden karttumistahti oli noussut uudelle tasolle Veikkauksen tuotua pelimarkkinoille loton vuoden 1971 alussa. Myös LTS:lle lohkesi isompi siivu yhteistä veikkaushyvää. Seuran henkilöstömäärä alkoi kasvaa ja oli 1970-luvun lopussa jo yhdeksän työntekijää.

LTS:n julkaisutoiminta lisääntyi kappale- ja sivumääräisesti 1970-luvulla ripeää tahtia. Seminaariraportteja valmistui säännöllisesti ajalle ominaisesti koruttomina monisteina. Vuositaitainen tutkimussadon paketoineet Liikuntatieteellinen tutkimus Suomessa (”LITSU”) ja Current research in physical research in Finland (”CURRE”) alkoivat

ilmestyä. Molempien julkaisujen elinkaari jatkui 1990-luvun alkuun.

Linjoja 1980-luvun liikuntapolitiikalle

Liikuntapolitiikan kentällä LTS kuului 1970-luvulla johtaviin pelintekijöihin. Se järjesti Espoon Matinkylässä marraskuussa 1976 neuvottelupäivät, joiden aineena oli 1980-luvun liikuntapolitiikka. Osallistujien ja alustajien kirjo oli laaja, mikä heijasteli 1970-luvun konsensushenkeä. Suomi haki yhteistä linjaa eri elämänalueilla, eikä liikuntakaan halunnut jäädä sivustakatsojaksi. Edustettuina olivat urheilun keskusjärjestöt SVUL, TUL, TUK, Palloliitto ja CIF. Puheenvuoron saivat myös työntajien ja ammattiyhdistysliikkeen edustajat.

Eri alojen asiantuntijat hahmottelivat neuvottelupäivillä seuraavan vuosikymmenen laajempia näkymiä. Aikansa johtaviin sosiologeihin kuulunut professori **Yrjö Littunen** Tampereen yliopistosta korosti aineellisten ja teknologisten voimavarojen ja yhteiskunnallis-kulttuuristen tekijöiden yhteisvaikutuksen vaikuttavan ratkaisevasti etenkin pienten maiden menestymiseen. Taloudellisen suunnittelukeskuksen johtaja **Eero Tuomainen** piti tärkeänä, että ihmisillä on mahdollisuus riittävään vapaa-aikaan ja virkistytymiseen. Tuomainen arvioi virkistys- ja huvittelukulutuksen kasvavan kymmeneen prosenttiin yksityisistä kulutusmenoista.

Kouluhallituksen pääjohtaja **Erkki Aho** otti esiin koulu- ja työpaikkaliikunnan väliset kytkennät. Hänen mukaansa tulisi selvittää *”miten koulun liikuntaohjelma kykenee parhaiten palvelemaan kouluajan jälkeistä liikuntaa ja erityisesti työpaikoilla tapahtuvaa tai työhönsidonnaisuusaikaan liittyvää virkistys- ja kuntoliikuntaa”*.

Liikuntapolitiikan linjoja vedettiin miehisesti. Alustajia oli 48, heistä naisia neljä. Sama päti liki 170 henkilön osallistujajoukkoon, josta nelisentoista prosenttia oli naisia. Päiville osallistui myös LTS:n perustajajäsen Saima Tawast-Rancken, joka oli tuolloin 76-vuotias. Neuvottelupäivien esitelmät, keskustelut ja työryhmien raportit LTS julkaisi 327-sivuisena kirjana. ♦